

บทที่ ๑

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนากำลังคนเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องกระทำเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเหตุที่ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหานานาประการรอบด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความอยู่รอดของชาติบ้านเมืองจึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาาระบบต่าง ๆ ดังกล่าวให้ไปสู่วิถีที่สามารถคลี่คลายปัญหาทั้งหลายได้ ดังนั้น การมุ่งสร้างและใช้กำลังคนให้เกิดมีประสิทธิภาพจึงเป็นงานที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ศาสตราจารย์ ที.คัมบลิว.ชูลส์ (T. P. Schultz) นักเศรษฐศาสตร์ผู้ทำการศึกษาด้านการลงทุนในตัวแรงงานมนุษย์ได้กล่าวว่า "หากประเทศค่อยพัฒนาทาง เศรษฐกิจไม่ยอมลงทุนในตัวบุคคลหรือแรงงานมนุษย์อย่างจริงจังแล้ว จะพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า มีเกษตรกรรมที่ทันสมัย หรือเปลี่ยนเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ประเทศอื่นไม่ได้เลย"

โดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า "การศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้แรงงานมนุษย์ในทุกกระบวนเศรษฐกิจพัฒนาให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อ เศรษฐกิจอย่างมหาศาล"^๒ เนื่องจากการศึกษาคือ "การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่

^๑ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, "ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ.,"
(เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๑๘๒, พระนคร : หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู,
๒๕๑๓), หน้า ๓๔๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

พัฒนาอุปนิสัยและบุคลิกภาพ และเป็นการช่วยให้นักศึกษามี "สำนึกแห่งตน"^๓ หรือ "การศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งของมนุษย์ การศึกษาช่วยพัฒนาความสามารถและความเจริญงอกงามต่าง ๆ สร้างทักษะและความชำนาญเฉพาะอย่าง ทำให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลง การศึกษาช่วยให้นักคิดเป็นผู้ใช้สินค้าที่ดีในปัจจุบันและอนาคต และเป็นผู้ผลิตสินค้าที่ดีมีความสามารถและประสิทธิภาพในอนาคต" หรืออาจกล่าวสรุปได้ว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประสิทธิภาพของการศึกษาสามารถจะกำหนดระดับความเจริญก้าวหน้าของประเทศได้

ประเทศไทยได้เริ่มนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ ระยะเวลาปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (๒๕๑๕ - ๒๕๑๘) และโดยผนวกแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วย ความมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ กล่าวโดยสรุปได้ว่า

๑. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม
๒. ขยายการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรวัยเรียนที่เพิ่มขึ้น และขยายการศึกษาค้นคว้าให้ครบ ๗ ปีโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ประชากรได้รับการศึกษาขั้นนี้โดยทั่วถึงอย่างช้าที่สุดในปี ๒๕๓๓
๓. สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อให้เขาศึกษาอบรมต่อไปในระดับสูง เป็นการเตรียมกำลังคนของประเทศ

^๓ Van Cleve Morris, Philosophy and the American School (Boston : Houghton Mifflin Co., 1961), pp. 4-5.

^๔ Theodore W. Schultz, The Economic Value of Education (New York : Columbia University Press, 1963), pp. 38-46.

๔. ขยายการผลิตครูทุกระดับให้เพียงพอแก่ความต้องการ

๕. ขยายการศึกษานอกโรงเรียน

๖. ปรับปรุงและขยายการศึกษาในส่วนภูมิภาคตามความเหมาะสม

ความมุ่งหมายอันเด่นชัดของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ คือ การขยายปริมาณและพัฒนาการศึกษาทุกระดับให้กว้างขวางออกไป โดยเฉพาะการประถมศึกษา และมุ่งเน้นขยายการผลิตครูทุกระดับให้เพียงพอแก่ความต้องการ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๕ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔) ยังได้วางวัตถุประสงค์ไว้ทำนองเดียวกันว่า "จะเร่งรัดพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทในความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของประเทศ และสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสังคม โดยมุ่งจะให้การศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพของคนมากกว่าสร้างกำลังคนแต่เพียงอย่างเดียว"

วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จะบรรลุผลโดยอัตโนมัติจากการผลิตครูที่มีประสิทธิภาพและปริมาณเพียงพอตามความต้องการของการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการประถมศึกษาซึ่ง เป็นการศึกษาภาคบังคับ และการมัธยมศึกษาอันได้กำหนดไว้เด่นชัด อนึ่ง กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงความสำคัญและภาระหน้าที่รับผิดชอบในการจัดขยายสถานศึกษาฝึกหัดครูเพื่อเป็นแหล่งผลิตครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง และระดับปริญญาครูศาสตร์ เพื่อผลิตครูที่มีคุณสมบัติสนองความต้องการของแผนพัฒนาการศึกษาดังกล่าวนี้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี อธิบดีกรมการฝึกหัดครู ได้กล่าวปราศรัยแสดงความสำคัญของงานการผลิตครูของ

^๕ นโยบายและเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่สาม (พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙)"

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, หน้า ๒ - ๓. (เอกสารอัครสำเนา)

^๖ ชำนาญ นิสารัตน์, "ทิศทางการศึกษา," สามัญศึกษา ๑๒, (ธันวาคม ๒๕๑๘), หน้า ๓๓.

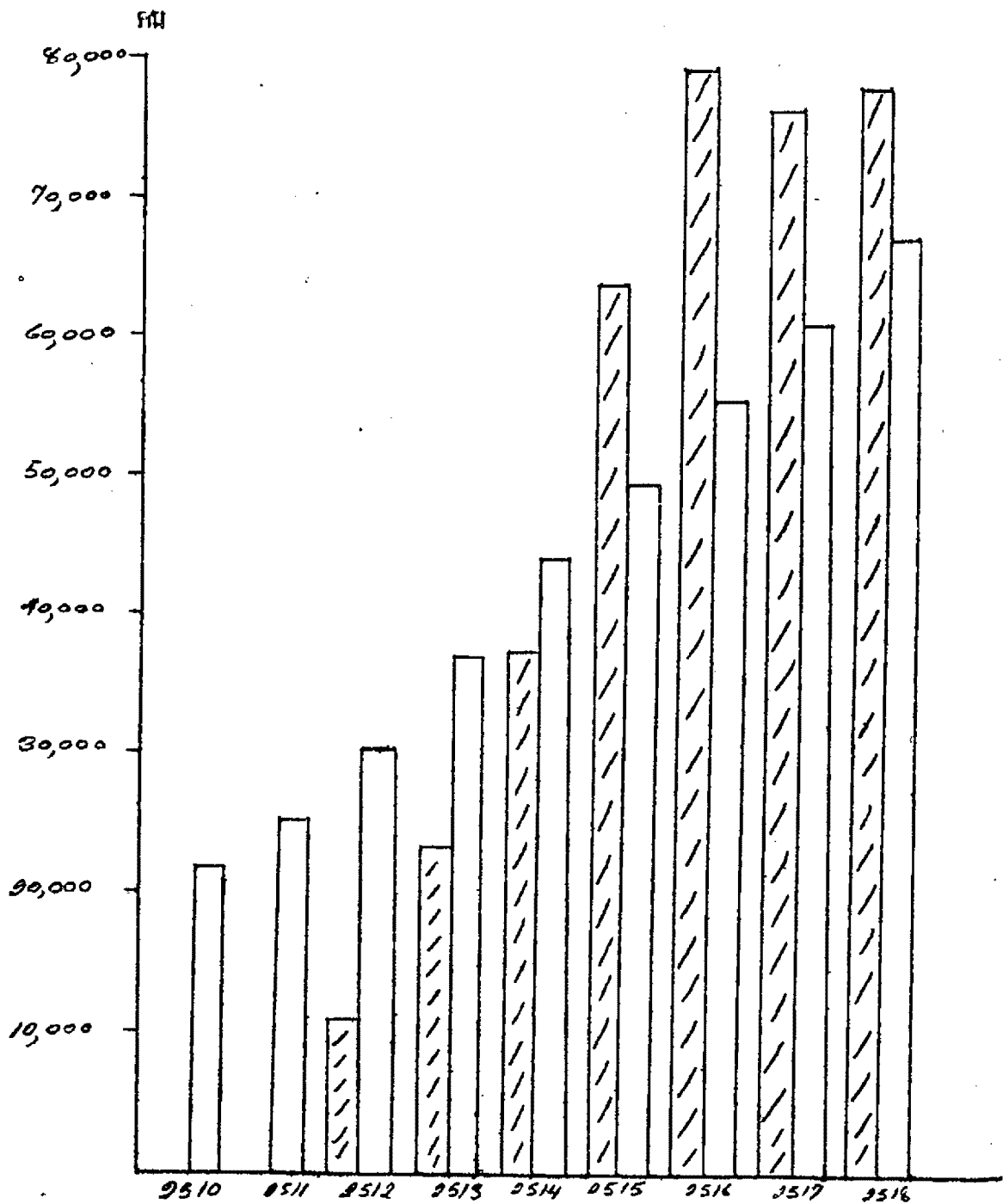
กรมการฝึกหัดครูไว้ว่า "การผลิตครูเป็นงานที่มีความสำคัญเพียงไรทุกท่านย่อมทราบคืออยู่แล้ว การที่ประชาชนพลเมืองจะได้รับการศึกษาก็หรือไม่ เพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับครูที่เราผลิตขึ้น ฉะนั้นครูเป็นผู้มีความรู้ดี มีความสามารถในการสอน รู้จักใช้อุปกรณ์การสอนให้เป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมวัจนธรรมอันดีด้วย ย่อมหวังได้ว่าจะสามารถอบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่อันพึงปรารถนาของชาติได้ในอนาคต"

ในการประเมินอุปสรรคและปัญหาจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ - ๒ ได้พบปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู ได้แก่ "การขาดแคลนครูในทุกระดับการศึกษาโดยเฉพาะในชนบทและท้องถิ่นกันดาร อันนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการขยายการศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยเหตุนี้นโยบายการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๓ จึงกล่าวระบุไว้อย่างชัดเจนที่จะขยายการผลิตครูทุกระดับให้เพียงพอแก่ความต้องการของประเทศ"

^๓ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี, "คำปราศรัยของอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ประธานในพิธีเปิดสัมมนาอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และอาจารย์พิเศษ ผู้ดำเนินงานด้านการฝึกสอน" บรรยาย ณ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๖ - ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๖.
(เอกสารจัดสำเนา)

^๔ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, เรื่องเก็บ, หน้า ๑๒.

รูปที่ 1. เปรียบเทียบการรับนักศึกษาของกรมการฝึกหัดครูระหว่างภาคปกติและภาคนอกเวลา

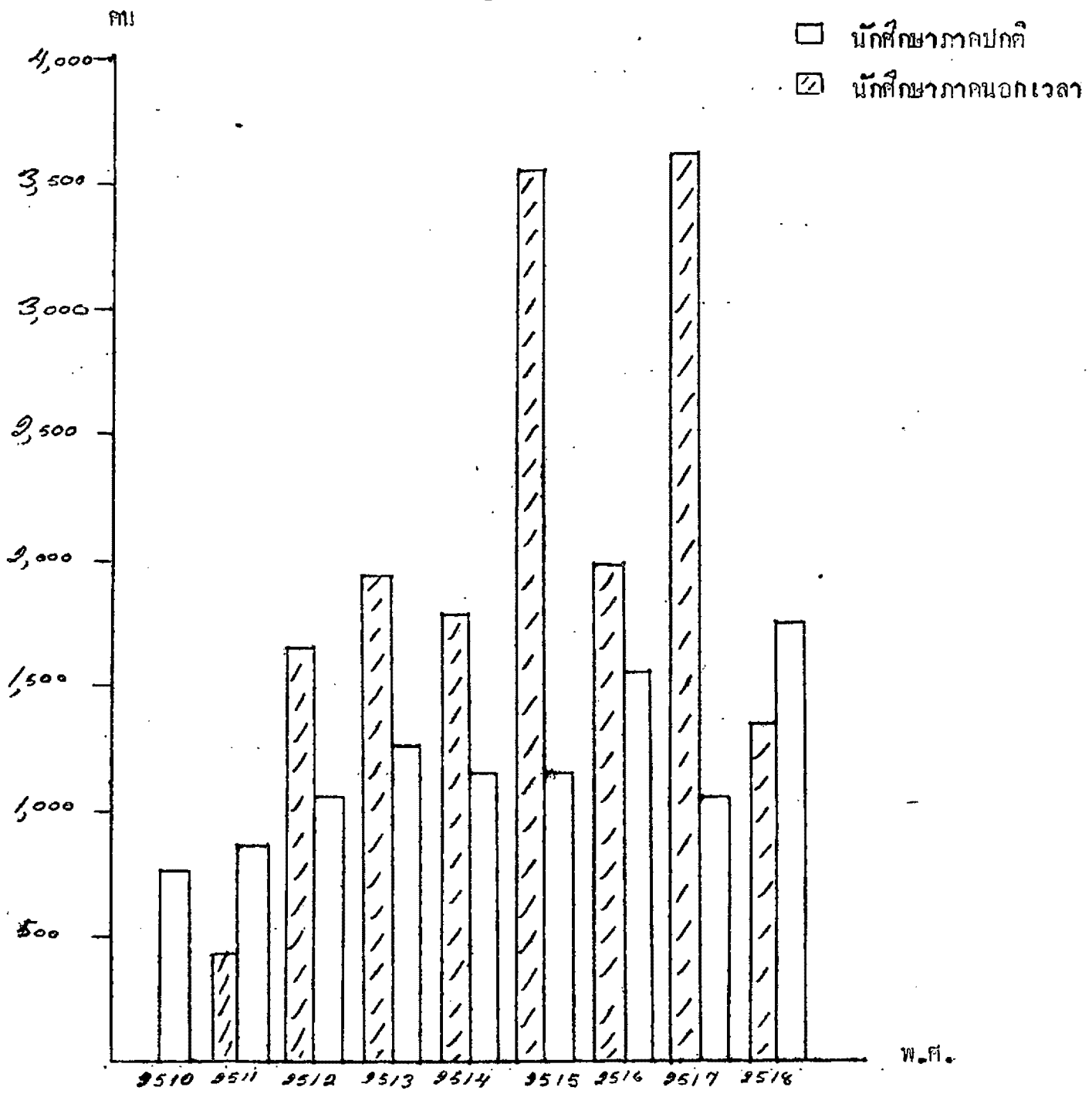

พ.ศ.

- นักศึกษาภาคปกติ
- ▨ นักศึกษาภาคนอกเวลา

ที่มา กองวางแผน กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 2518.

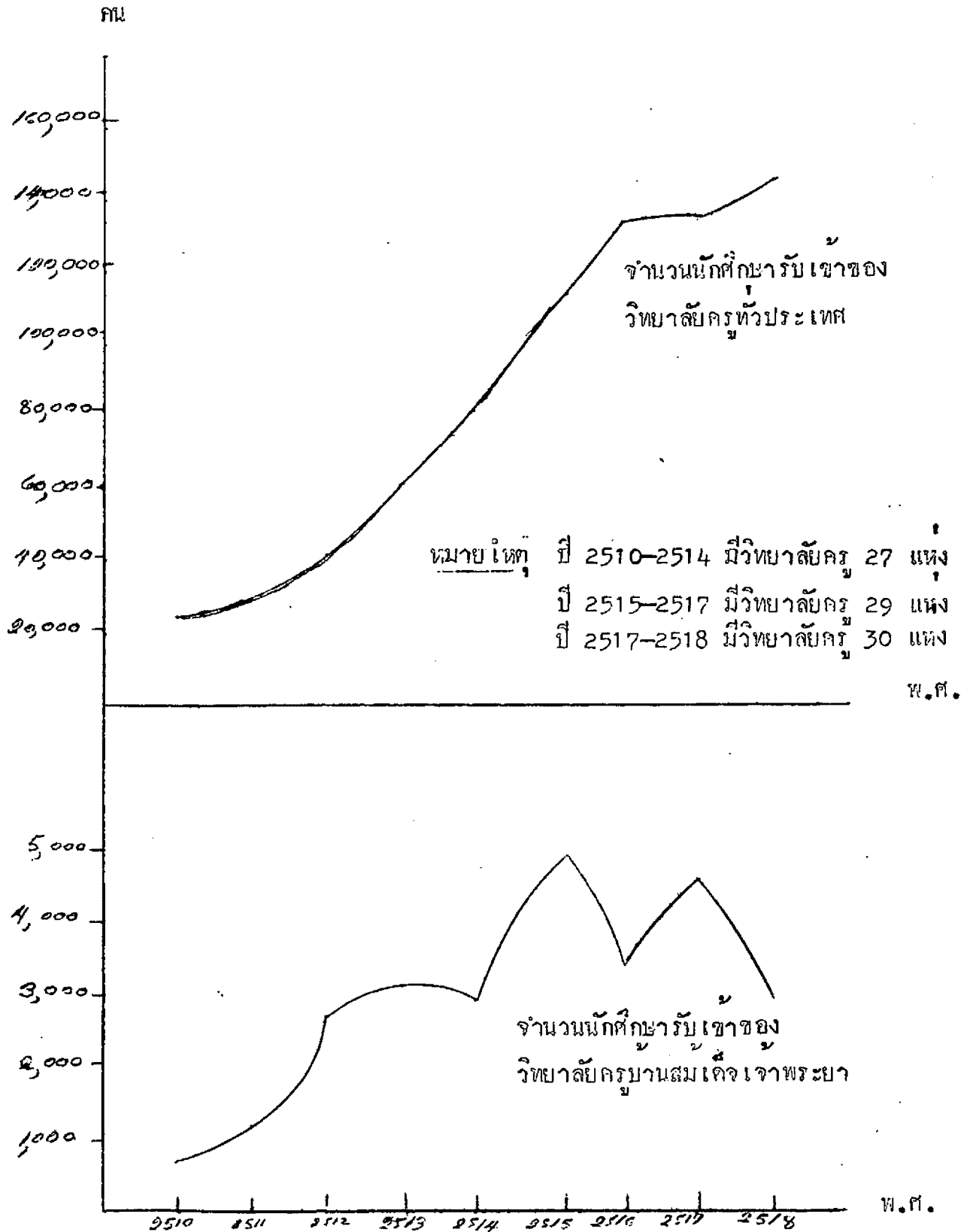
รูปที่ ๒. เปรียบเทียบการรับนักศึกษาเข้าเรียนภาคปกติและภาคนอกเวลา
ของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

หมายเหตุ ปี พ.ศ. 2515 ภาคปกติ รวมทั้งนักศึกษาระดับ ป.ป. 231 คน
 ปี พ.ศ. 2517 ภาคปกติ รวมทั้งนักศึกษาระดับ ป.ป. 185 คน และระดับ ค.บ. 153 คน
 ปี พ.ศ. 2518 ภาคปกติ รวมทั้งนักศึกษาระดับ ค.บ. 183 คน

ที่มา เอกสารแผนกทะเบียนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2518.

รูปที่ 3. เปรียบเทียบการรับนักศึกษาของกรมการฝึกหัดครูกับ
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

แผนภูมิรูปที่ ๑ แสดงสถิติการรับนักศึกษาของกรมการฝึกหัดครูตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ จะสังเกตเห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา สถิติการรับนักศึกษาคู ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ และมีปริมาณเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แสดงว่านโยบายของกรมการฝึกหัดครูลดความหนาแน่นของการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ อย่างชัดเจน

อนึ่ง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้รับนโยบายดังกล่าวของกรมการฝึกหัดครู มาจัดดำเนินการอย่างเร่งด่วน ดังยืนยันได้จากสถิติการรับนักศึกษาฝึกหัดครูทั้งภาคปกติและภาค นอกเวลาของวิทยาลัย ตามแผนภูมิรูปที่ ๒ และมีแนวโน้มสูงขึ้นลดความสถิติของกรมการ ฝึกหัดครูเช่นเดียวกัน ปรากฏตามสถิติเปรียบเทียบการรับนักศึกษาคูของกรมการฝึกหัดครูและ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในแผนภูมิรูปที่ ๓

การพัฒนาการฝึกหัดครูที่มีประสิทธิภาพเพื่อผลิตครูที่เหมาะสมกับความต้องการของ สังคมนั้น ย่อมหมายถึงการพัฒนาโครงการการฝึกหัดครูทั้งภาควิชาการและภาควิชาการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนภาควิชาการมุ่งด้านวิชาการทั่วไปและวิชาเฉพาะที่สนใจ ส่วนภาค วิชาการศึกษานั้นเป็นวิชาชีพโดยตรงมุ่งทั้งด้านวิชาการศึกษาคณะครูและวิชาการศึกษาคณะปฏิบัติ คือ การฝึกสอนอันเป็นขั้นของการศึกษาวรรณที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของวิชาครู เนื่องจาก การฝึกสอนจัดเป็นประสบการณ์ที่สูงสุดและเป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอนในโครงการ ฝึกหัดครูที่นักศึกษาคูทุกคนต้องได้รับ การฝึกสอนจะช่วยให้ได้มีโอกาสทดลองทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ ฝึกงานครูควบตนเองอันทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างทัศนคติในอาชีพ และการฝึกสอนเป็นการ เจริญมิตรของครูให้พร้อมเพื่อส่งสอนอบรมพลเมืองของชาติต่อไปด้วย ดังนั้น เมื่องานการฝึกสอน เป็นงานที่มีค่าสำคัญยิ่งและเป็นหัวใจของการฝึกหัดครูดังกล่าวแล้ว การพัฒนาการฝึกหัดครูจะประสบ ผลสำเร็จเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาการฝึกสอนอันเป็นเป้าหมายที่ตรงและถูกต้องที่สุดนั่นเอง

ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี กล่าวว่า "การฝึกสอนเป็นหัวใจของการ ฝึกหัดครู เพราะอาชีพครูที่เขายอมรับว่าเป็นวิชาชีพที่แท้จริงก็เพราะมีการฝึกสอนอยู่ การฝึกสอน เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะว่าเป็นการเอาทฤษฎีที่เรียนในชั้นกับการปฏิบัติจริงมาบรรจบกันว่าจะ ปฏิบัติจริง ๆ ไດหรือไม"

จากหนังสือข้อเสนอแนะในการฝึกสอนของคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กล่าวว่า "การฝึกสอนจัดว่าเป็นวิชาการทางการศึกษามากกว่าปฏิบัติที่จำเป็นมาก เพราะส่วน
ประกอบที่ถือว่าเป็นหัวใจของโครงการฝึกหัดอาชีพครูทุกชั้นและทุกประเภท เนื้อหาของการ
ฝึกสอนนั้นก็เหมือนกับการออกฝึกงานในวิชาชีพทางด้านอื่น ๆ จัดว่าเป็นกิจกรรมขั้นสุดท้ายที่ทำให้
ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียนฝึกสอนก่อนที่จะออกไปมีอาชีพครูประจำการจริง"^{๑๐}

อาจารย์จรรยา มิลินทร์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาก่อน
โคกกล่าวสนับสนุนความสำคัญของการฝึกสอนไว้ว่า "การฝึกสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาฝึกหัดครู
เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สมควรดำเนินการให้ได้อย่างจริงจัง เพื่อให้ได้มาซึ่ง
ครูที่ดีมีความรู้ ความชำนาญในกลวิธีการสอน เหมาะสมสำหรับให้การอบรมสั่งสอนเยาวชน
ต่อไปในภายหน้า"^{๑๑}

เกด เอ็ม. อินโลว์ (Gail H. Inlow) กล่าวว่าเกี่ยวกับความสำคัญของการ
ฝึกสอนไว้ว่า "การฝึกสอนเป็นงานที่วัดผลงานทั้งหมดของโครงการฝึกหัดครู เพราะทำให้
สถาบันฝึกหัดครูมีโอกาสมองตนเองเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ"^{๑๒}

หลักสูตรกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดว่า ผู้ที่จบหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาคงผ่านการฝึกสอนเพื่อจะได้ทราบแนวทางและสามารถที่จะนำ

^{๑๐} คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ข้อเสนอแนะในการฝึกสอน
(พระนคร : ๒๕๐๓), หน้า ๒.

^{๑๑} จรรยา มิลินทร์, "รายงานเบื้องต้นในพิธีเปิดสัมมนาอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และ
อาจารย์นิเทศก์ ผู้ดำเนินงานด้านการฝึกสอน" ณ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา,
๒ - ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๖. (เอกสารอัครสำเนา)

^{๑๒} Gail M. Inlow, Maturity in High School Teaching (Englewood
Cliff, New Jersey : Prentice-Hall 1963), p.40.

หลักการ วิธีการ ตลอดจนกลวิธีต่าง ๆ ในการเรียนการสอนไปใช้ปฏิบัติในโรงเรียนได้
 อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๓}

ในร่างเรื่องการแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้แบ่งส่วน
 ราชการของคณะวิชาบริหารทางการศึกษาของวิทยาลัยครูเป็น ๕ ฝ่าย โดยให้ความสำคัญ
 ของภาควิชาประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติเป็นอันดับแรก และยังได้กล่าวถึงงานของวิทยาลัยครู
 ไว้เป็น ๔ ลักษณะ ลักษณะแรก คือ งานวิชาการ นับเป็นงานหลักซึ่งได้จำแนกต่อไปเป็น
 (ก) งานสอน (ข) งานนิเทศการฝึกสอนและการฝึกงาน (ค) งานอบรมและส่งเสริม
 กิจกรรมนักศึกษา^{๑๔}

สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของการฝึกสอนนั้นมุ่งหมายให้นักศึกษาคูได้ฝึกปฏิบัติงาน
 อาชีพด้วยตนเองตามสถานการณ์จริง เพื่อสร้างทักษะและพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่สามารถในอนาคต
 และทัศนคติในอาชีพที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกสอนจะเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าควร
 ประกอบอาชีพครูต่อไปหรือไม่ควย ดังเช่นที่ โทมัส เจ. บราวน์ (Thomas J. Brown)
 กล่าวถึงความมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้ทั้งสิ้น ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อได้มีโอกาสทดลองใช้ทฤษฎีที่ได้เรียนมา
๒. เพื่อจะได้ประเมินผลตนเอง
๓. เพื่อที่จะพัฒนาความสามารถของตนเอง
๔. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู^{๑๕}

^{๑๓} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๘
 (พระนคร : โรงพิมพ์ศาสนา, ๒๕๐๘), หน้า ๕๕.

^{๑๔} กรมการฝึกหัดครู, "ร่างเรื่องการแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๑๕."
 หน้า ๒. (เอกสารอัคราเสนา)

^{๑๕} Thomas J. Brown, Student Teaching in a Secondary School
 (New York : Harper & Row Publishers, 1968), pp. 2-4.

และ แชน พี. วิกเกนส์ (Sam P. Wiggins) แสดงทัศนะเกี่ยวกับ
วัตถุประสงค์ของการฝึกสอนไว้ว่า

๑. เพื่อสร้างนักศึกษาฝึกสอนให้เป็นผู้ที่มีทักษะและมีความคิดสร้างสรรค์
๒. เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนได้ตัดสินใจว่าจะยึดอาชีพต่อไปหรือไม่^{๑๖}

สำหรับนโยบายการผลิตครูของกรมการฝึกหัดครูในระยะแผนพัฒนาการศึกษา
ฉบับที่ ๓ นั้น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช - บัวศรี กล่าวไว้ว่า "การที่เราจะฝึกคนให้
ทำการสอนได้ดีนั้นเป็นของยากต้องใช้เวลาพอสมควร ไม่ใช่ใช้เวลาปีสองปีให้เป็นผู้ที่ขึ้นมา
นอกจากในระยะเวลานั้นเงินก็จำเป็นต้องทำ การผลิตครูของประเทศเราขณะนี้ก็เป็นแบบถูกเงิน
ใช้เวลาฝึกสองปีก็ให้ออกไปเป็นผู้ เมื่อพ้นระยะถูกเงินแล้วก็เลิก ทั้งนี้ เพราะเราเริ่มต้น
ในระดับทำคือ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่ก็คิดว่าคงเฉพาะระยะแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ นี้
พอขึ้นแผนที่ ๔ ก็คงก้าวไปอีกก้าวหนึ่ง" นอกจากนี้ ท่านยังกล่าวด้วยว่า "เมื่อมารับหน้าที่
อธิบดีกรมการฝึกหัดครูได้ออกหนังสือเวียนถึงวิทยาลัยต่าง ๆ ให้ฟื้นฟูเรื่องการฝึกสอนเป็นพิเศษ
คล้าย ๆ สมัยเลขาของซึ่งปฏิวัติทางวิชาการ ทางกรมการฝึกหัดครูสมัยสนับสนุนให้วิทยาลัยครูช่วย
นักศึกษาจัดตั้งชุมนุมการฝึกสอนขึ้น"^{๑๗}

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้เริ่มปฏิบัติตามนโยบายพิเศษดังกล่าวของ
กรมการฝึกหัดครูตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ และเพราะเหตุที่เป็นนโยบายถูกเงิน การเตรียมรับงานของ
วิทยาลัยไม่อาจกระทำให้สมบูรณ์ได้ทันที การจัดหาอาคารสถานที่ บุคลากร และเครื่องมือในการ
ปฏิบัติงาน ในระยะแรกต้องจัดกระทำเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสนองนโยบายถูกเงินนี้ ดังนั้น
จึงเห็นได้ว่าการผลิตครูของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ประสบปัญหาและอุปสรรค
หลายประการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และในส่วนที่เกี่ยวกับการฝึกสอนอันเป็นงานสำคัญและหัวใจ
ของการผลิตครูต้องประสบปัญหานานาประการเช่นเดียวกัน

^{๑๖} Sam P. Wiggins, The Student Teacher in Action (Boston : Allyn
and Bacon Inc., 1957), p. 4.

^{๑๗} ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี, เรื่องเดิม, หน้า ๓.

เนื่องจากผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับและรับทราบถึงโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพราะต้องทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาบางวิชา และเคยได้รับเชิญให้เฝ้านักศึกษาฝึกสอนเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เคยสนทนา สัมภาษณ์ และศึกษาความคิดเห็น ตลอดจนเนื้อหาการฝึกสอนจากนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์ในเทศก์ และครู - อาจารย์ที่เลี้ยงโรงเรียนฝึกสอน ทั้งยังได้สังเกตและศึกษาจากเอกสารของวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกสอนประกอบด้วย จึงได้พบปัญหาหลายประการที่ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้โครงการฝึกสอนและการผลิตครูของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาไม่อาจประสบผลสำเร็จครบบริบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ อาทิ ความไม่กลองตัวในการบริหารงานของโครงการฝึกสอนของวิทยาลัย เนื่องจากปัญหาค่าจ้างการจัดสรรงบประมาณบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอหรือต้องทำหน้าที่หลายด้าน ความบกพร่องในสามัญสำนึกของกาปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอย่างแท้จริงของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในโครงการ เวลาปฏิบัติงานถูกจำกัดลงเพราะภาระการสอนภาคนอกเวลา เครื่องมือและอุปกรณ์ประกอบการปฏิบัติงานมีจำนวนไม่เพียงพอ เป็นต้น นอกจากนี้พบว่าฝ่ายโรงเรียนฝึกสอนประสบปัญหาค่าบริหารและวิชาการหลายประการเช่นกัน ได้แก่ ปัญหาการเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่เลี้ยง การจัดสรรงบประมาณ และการมุ่งผลประโยชน์ค่านแรงงานจากนักศึกษาฝึกสอนมากเกินไปจนทำให้ปฏิบัติหน้าที่วัตถุประสงค์ของโครงการฝึกสอน สำหรับนักศึกษาฝึกสอนมักจะประสบปัญหาการสอนและปัญหาส่วนตัวที่มีผลต่อบุคลิกภาพในการเป็นครูฝึกสอนอันจำเป็นต้องช่วยเหลืออย่างรีบด่วน เป็นต้น

โดยที่การฝึกสอนเป็นงานที่วัดผลงานทั้งหมดของโครงการฝึกหัดครู ปัญหาการฝึกสอนดังกล่าวนี้ถ้าจะเป็นอุปสรรคใ้งานการผลิตครูของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาสมควรได้ และเมื่องานการฝึกสอนเป็นงานที่มีบทบาทสำคัญต่อโครงการผลิตครูของกรมการฝึกหัดครูมากยิ่งขึ้นทุกขณะ ในฐานะวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งผลิตครูแห่งใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของกรมการฝึกหัดครู จึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะดำเนินการศึกษาปัญหาการฝึกสอนอย่างลึกซึ้งและเฉพาะเจาะจง เพื่อหาทางที่เหมาะสมและถูกต้องที่สุดในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นนำไปสู่การผลิตครูที่มีประสิทธิภาพทั้งปริมาณและคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครู - อาจารย์ที่เลี้ยงในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๒. เพื่อสำรวจและศึกษาว่า นักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครู - อาจารย์ที่เลี้ยง ต้องการความช่วยเหลือด้านใดบ้าง อันจะช่วยปรับปรุงการสอนให้บรรลุผลดียิ่งขึ้น
๓. เพื่อหาข้อเสนอนี้ในการปรับปรุงหลักสูตรและโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ดังนี้

๑. เป็นแนวทางสำหรับนักศึกษาฝึกสอนในการปรับปรุงการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๒. เป็นแนวทางแก่อาจารย์นิเทศก์และครู - อาจารย์ที่เลี้ยงในการปรับปรุงการนิเทศให้มีผลดียิ่งขึ้น
๓. สถาบันฝึกหัดครูจะได้ใช้เป็นแนวทางพิจารณาเลือกอาจารย์นิเทศก์และครู - อาจารย์ที่เลี้ยง ตลอดจนปรับปรุงโครงการฝึกสอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
๔. เป็นแนวทางในการวิจัยของผู้ที่สนใจปัญหานี้ในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของงาน

ปัญหาและความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครู - อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน ที่สัมพันธ์และขอบข่ายของงานคือว่าปฏิบัติตามความเป็นจริงที่สุดทุกประการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตจำกัดตามความมุ่งหมายที่ค้างไว้ โดยศึกษาปัญหาและความคิดเห็นจากอาจารย์นิเทศก์ ครู - อาจารย์ที่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการฝึกสอนวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในปีการศึกษา ๒๕๑๘

นิยามของศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

การฝึกสอน หมายถึงประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่วิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาออกฝึก
ในโรงเรียนฝึกสอน เพื่อให้สามารถประกอบการทำงานทุกอย่างในหน้าที่ครูได้ทั้งโครงการฝึกสอน
ส่วนกลางและชนบท

นักศึกษาฝึกสอน หมายถึงนักศึกษาของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทั้งภาคปกติ
และภาคนอกเวลา ซึ่งออกฝึกสอนตามหลักสูตรของวิทยาลัย

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึงอาจารย์วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่ได้รับแต่งตั้ง
จากวิทยาลัยให้เป็นผู้นิเทศการสอนของนักศึกษาฝึกสอน และประสานงานระหว่างโรงเรียนฝึกสอน
ครูที่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอน และวิทยาลัยครู

ครู - อาจารย์ที่เลี้ยง หมายถึงครู - อาจารย์ในโรงเรียนฝึกสอนที่เป็นครูประจำ
ชั้น ครูประจำวิชา หรือครูอื่น ๆ ที่โรงเรียนฝึกสอนจัดให้ทำหน้าที่แนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอน

โรงเรียนฝึกสอน หมายถึงโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาที่วิทยาลัย
ครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเลือกให้นักศึกษาฝึกสอนออกไปฝึกสอนตามโครงการฝึกสอนทั้งส่วนกลางและ
โครงการชนบท

* ความจำกัดของการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัยครั้งนี้ อาจเนื่องจาก

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามอาจตอบไม่ตรงตามความเป็นจริง เพราะขาดทักษะในการ
ตอบแบบสอบถามแบบประเมินค่า หรือเกรงว่าคำตอบจะมีผลกระทบกระเพื่อมต่อการปฏิบัติงาน
ของตน ดังนั้นอาจจะทำให้ผลการประเมินค่าผิดพลาดไปจากความเป็นจริงบ้าง

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สนใจตอบแบบสอบถามเท่าที่ควร

๓. แบบสอบถามอาจจะสร้างได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ทำให้ผลที่ได้

ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร